

І. А. Сазонець,

*д. е. н., професор, професор кафедри економіки та менеджменту туристичної діяльності,
ВНПЗ "Дніпровський гуманітарний університет"*

ORCID ID: 0000-0001-8032-3675

А. С. Саленко,

*к. е. н., начальник відділу роботи з ризиками, моніторингу операцій та ризиків,
Головне управління ДПС в Одеській області*

ORCID: 0000-0002-4769-9301

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.10.22

ЗМІНИ В СУСПІЛЬНОМУ ХАРАКТЕРІ ПРАЦІ ТА НАПРЯМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ В ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

I. Sazonets,

Doctor of Economic Sciences, Professor of the Department of Economics
and Management Tourist Activity, Dnieper Humanities University

A. Salenko,

PhD in Economics, Head of the work department with risks, transaction monitoring
and risks, Main Department of the State Tax Service in the Odessa region

CHANGES IN THE SOCIAL NATURE OF LABOR AND DIRECTIONS OF TRANSFORMATION
OF THE SOCIAL STRUCTURE IN THE POST-INDUSTRIAL SOCIETY

У статті зроблено спробу дослідити зміни в соціальній структурі суспільства на основі розвитку продуктивних сил та формування постіндустріальної економіки. Проаналізовано основні наукові підходи до визначення пріоритетів змін у суспільному характері праці та напрями трансформації соціальної структури в постіндустріальному суспільстві. Визначено основні напрями змін, що реалізуються під впливом процесів інноваційного розвитку, інтелектуалізації та інформатизації.

Визначено два науково-методичних підходи до аналізу характеру праці в умовах постіндустріального суспільства: зміни в характері праці як процеси, що впливають на зміну соціальної структури шляхом формування нового класу — класу "когнітарієв" та вдосконалення та трансформації професійних якостей окремих працівників, підвищення їх кваліфікації, інтелектуальних здібностей, компетенцій і креативності. Ці підходи є взаємопов'язаними. Зроблено висновок, що є доцільним створення єдиної концепції формування та розвитку постіндустріальної економіки

The article defines that the social structure of society has been constantly changing for centuries and millennia in accordance with the development of productive forces. National, ethnic, religious

traditions influence the formation of the social structure of society. An attempt is made to study changes in the social structure of society based on the development of productive forces and the formation of a post-industrial economy.

The main scientific approaches to determining the priorities of changes in the social nature of labor and the directions of transformation of the social structure in post-industrial society are analyzed. The main directions of changes that are implemented under the influence of the processes of innovative development, intellectualization and informatization are identified.

It is determined that new manufacturing professions are emerging, based on the use of state-of-the-art technology and new scientific developments. This is due to the development of new cross-cutting areas of scientific knowledge.

Post-industrial development is based on information and knowledge as the main sources of economic progress. It provides for the formation of a class of intellectuals as a new elite, creative motivation for production activities and the formation of a system of postmaterial values.

Two scientific and methodological approaches to the analysis of the nature of work in a post-industrial society: changes in the nature of work as processes that affect the change of social structure by forming a new class — the class of "cognitarians" and improving and transforming the professional qualities of individual workers, improving their skills, intellectual abilities, competencies and creativity. These approaches are interrelated.

A feature of the modern era that combines these two approaches is the high demands on the level of education, training systems for high-tech development and information technology. It is advisable to create a single concept of formation and development of the post-industrial economy, which combines consideration of changes in society as a whole and professional and human qualities and capabilities of the individual, the employee.

Ключові слова: зміни, суспільний, характер праці, трансформація, постіндустріальне суспільство, соціальна структура.

Key words: changes, social, nature of work, transformation, post-industrial society, social structure.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У нашій країні ми можемо побачити окремі ознаки готовності переходу до постіндустріального суспільства. В сфері державного управління в нашій країні іде процес трансформації структур управління як всім господарським комплексом країни, її суспільно-політичним життям, так і конкретно перебудова управління системою високих технологій, пошук нових можливостей для зростання та пошук нових партнерів та ринків збуту. Трансформуються енергетична інфраструктура, йде перехід на зелену енергетику. Транспортна інфраструктура вдосконалюються. Будуються нові автошляхи на рівні світових стандартів, розвивається система швидкісного руху на залізниці. Докорінно змінюється підхід до розвитку інформаційно— комунікаційних технологій. У країні здійснюються активні заходи в сфері інформаційних технологій:

— активно розвивається підготовка кадрів у сфері інформатики в університетах та інших навчальних закладах;

— розвиваються методи неформальної освіти в сфері інформаційних технологій в корпоративних університетах та в інформаційних корпораціях;

— активно проводяться конкурси стартапів у сфері інформаційних технологій та здійснюються інвестиції в перспективні проекти;

— створено нормативну базу та створено перші кроки в створенні нових інноваційних структур, а саме: інформаційні кластери в регіонах, інжинірингові школи, технопарки, бізнес-інкубатори, тощо;

— активно створюються нові національні інформаційні компанії;

— розширяється співпраця вітчизняних висококваліфікованих кадрів із іноземними корпораціями в сфері ІТ на основі запровадження аутсорсінгу, он-лайн форм праці.

Ці процеси призводять до зміни суспільного характеру праці та соціальної структури суспільства. Соціальна структура суспільства перманентно змінювалася протягом століть і тисячоліть у відповідності до розвитку продуктивних сил. Крім того, національні, етнічні, релігійні традиції впливають на формування соціальної структури суспільства. Доказом цього положення є наукові пошуки авторів, що стоять на позиціях теорії соціальної антропології та інших наукових концепцій.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Спираючись на дослідження вітчизняних вчених ми зробили спробу дослідити зміни в соціальній структурі суспільства на основі розвитку продуктивних сил та формування постіндустріальної економіки. Безпосередньо в своєму дослідженні ми, більшою мірою, спиралися на праці таких вчених як: Лебедева Л.І., Добровольська А.Б., Кириленко К.М., Крушельницька Г.М., Максименко І.А., Дзьобань О.П., Пиріг О.В., Пукіш Ю.А., Сазонець І.Л., Стеценко Б.С. На основі праць цих вчених досліджено основні наукові підходи до визначення пріоритету суспільного характеру трансформації праці в постіндустріальному суспільстві як у загальносвітових підходах, так і в межах національної економіки.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є спроба проаналізувати основні наукові підходи до визначення пріоритетів змін у суспільному характері праці та напрями трансформації соціальної структури в постіндустріальному суспільстві та визначити основні напрями цих змін, що реалізуються під впливом процесів інноваційного розвитку, інтелектуалізації та інформатизації.

ВИКЛАД ОСНОВНИХ МАТЕРІАЛІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Необхідно погодитися з думкою І.А. Максименко, який разом із співавторами приходить до думки, що "рух до постіндустріального суспільства однозначно трактується як процес еволюційний, поступовий. Окремі риси цього суспільства на межі століть позначаються лише у найбільш розвинутих країнах Західної Європи, США, Японії. А майбутнє людське суспільство вважав суспільством знання. Цілком очевидно, що постіндустріальне суспільство являє собою суспільство знання у двоякому розумінні: по-перше, джерелом інновацій усе більшою мірою стають дослідження й розробки; по-друге, прогрес суспільства, який вимірюється зростаючою часткою ВВП і зростаючою частиною зайнятої робочої сили, все більше однозначно визначається успіхами у сфері знання"[1, с. 191]. Спираючись на дослідження І.А. Максименко, можна стверджувати, що просування країн до постіндустріального суспільства (постіндустріальної моделі розвитку) базується на поступовому розвитку економіки, суспільних відносин з все більшим акцентом на науку, інновації, творчість, інтелект і креативність людини — як головного творця суспільних благ.

Поступова зміна структури господарства та характеру праці призводить до глобальних змін в житті людини. Лебедева Л.І. в статті "Еволюція теорій постіндустріального суспільства" визначає, що усі зміни в новому суспільстві можна розподілити на три підгрупи: культурні, економічні та соціально-політичні [2, с. 13—17].

Якщо Лебедева Л.І. визначає напрями змін у структурі господарства та характері праці, що призводить до глобальних змін в житті людини постіндустріального суспільства, то Пукіш Ю.А. в статті "Порівняльний аналіз концепцій постіндустріального та інформаційного суспільств (Деніел Белл, Валерій Хмелько)" робить ви-

сновок, що потенційно визначають п'ять основних вимірів або компонентів постіндустріального суспільства:

1. Економічна ділянка: перехід від економіки виробництва товарів до економіки послуг.

2. Поділ населення за родом занять: перевага професійно-технічного класу.

3. Осьовий принцип: провідна суспільна роль теоретичного знання як джерела нововведень та політичних формувань.

4. Орієнтація на майбутнє: контроль технології та технологічної оцінки.

5. Ухвалення рішень: створення нової "інтелектуальної технології" [3, с. 36—40].

Тези автора є науково обґрунтованими, слушними та методологічно визначеними, однак слід надати окремі пояснення щодо їх трактування. Необхідно зазначити, що, перехід від економіки виробництва товарів до економіки послуг не означає скорочення виробництва. Це є особливо актуальним для нашої країни, як держави, яка мала потужний промисловий та інноваційний потенціал.

Кириленко К.М. у статті "Інноваційна культура в контексті теорії постіндустріального суспільства" визначає, що "нові виробничі професії, що засновані на використанні надсучасних технологій та нових наукових доробок, яке продукує розвиток нових перехресних галузей наукового знання, вимагають таких спеціалістів, яких можна умовно назвати спеціалістами широкого та надширокого профілю (але не тому, що вони потрохи володіють різними знаннями, а тому, що вони фундаментально володіють ґрунтовними знаннями різних наук та здатні їх у інноваційний спосіб поєднувати)" [4, с. 45—51]. Відповіддю на виклики прийдешнього постіндустріального суспільства у цьому контексті є сучасній тенденції, які ми можемо визначити і у вітчизняній економічній дійсності. Сьогодні на ринку праці прослідковується тенденції щодо отримання працівниками, спеціалістами, менеджерами не однієї, а двох, а то і трьох вищих освіт. Система вищої освіти України стає більш гнучкою. Дозволяється закінчивши бакалаврат з одного напрямку освіти вступати до магістратури за іншим напрямом освіти. Стають все більш актуальними формами освіти такі як: післядипломна освіта, перепідготовка кадрів, паралельна освіта. Така кількість пропозицій на освітньому ринку призводить до демократизації форм освіти, зокрема, до таких нових демократичних форм відносяться такі як: дистанційна освіта, неформальна освіта, яка зараховується університетами, дуальна освіта. Важливими формами залучення нових для нашої економічної дійсності знань є програми подвійних дипломів між університетами різних країн та програми MBA, що розвиваються провідними національними університетами. Такі форми освіти активно сприяють дифузії знань та інновацій, інтернаціоналізації знань та освітнього простору.

Крім соціальних відносин формування постіндустріального суспільства впливає і на новітні форми фінансових відносин. Стеценко Б.С. у статті "Фундаментальні основи становлення постіндустріальної економіки: теоретичні засади" визначає, що "кількісні та якісні зміни у глобальному фінансовому господарстві стали об'єктивним наслідком "постіндустріалізації" світу, зако-

номірним результатом трансформації у системі факторів виробництва, відносинах власності і т.і. Абсолютно усі характеристики та особливості постіндустріальної економіки тією чи іншою мірою впливають фінансові відносини" [5, с. 151—154]. Можна погодитись з думкою автора, але водночас необхідно надати окремі уточнення, зокрема, уточнення щодо характеристики рівня фінансових відносин, що трансформуються на первинному рівні, рівні домогосподарств — у нуклеарній сім'ї. По-перше, батьки та діти, подружжя, брати та сестри все менше залежать один від одного, зникає економічна основа фінансової залежності, яка тримала разом великі традиційні сім'ї; по-друге, все більше стає двокар'єрних сімей, навіть в країнах, культурам яких не притаманна ця модель; по-третє, діти, які не одружились більш довгий час залишаються членами нуклеарної сім'ї та формують разом з батьками загальний бюджет; по-четверте, в структурі видатків сім'ї все більшу роль мають видатки на послуги, задоволення соціальних потреб і — все менше видатки на продукти харчування, одяг, комунальні платежі. З позицій аналізу макроекономічних процесів та глобальної фінансової системи ці питання, що підіймаються Стеценко Б.С. аналізуються значною кількістю іноземних та вітчизняних авторів. Зокрема, це такі питання, як фінансова діяльність транснаціональних корпорацій, механізми та методи роботи міжнародних платіжних систем, функціонування системи глобальних фінансів, забезпечення фінансово-економічної безпеки, особливо від загроз кібератак і т.і.

Іншу сторону мотивації у постіндустріальному суспільстві визначає Добровольська А.Б. У своїй статті "Постіндустріальні тенденції світового розвитку та їх вплив на політико-трансформаційні процеси транзитивних країн" визначає, що "постіндустріальне суспільство характеризується як нова форма суспільного устрою, яка базується на інформації та знаннях у якості основних джерел економічного прогресу, передбачає становлення класу інтелектуалів як нової еліти, творчу мотивацію виробничої діяльності та формування системи постматеріальних цінностей. Сектор, пов'язаний з виробництвом знань обробкою і розповсюдженням інформації, домінує у господарстві постіндустріальних країн" [6, с. 61—72]. Дійсно, з розширенням творчої складової суспільної праці для творчих людей не вистачає тільки старих матеріальних методів стимулювання їх праці та відзнак їх здобутків. Формуються нові методи мотивації, які засновані на творчому підході до їх організації. Такі методи не є традиційними. Вони не повинні визначати який працівник краще, який гірше, який більш важливий для корпорації, дослідної установи, а який не є таким важливим. Стимулювання творчої діяльності повинно бути спрямовано на досягнення таких цілей: орієнтація на особливі характеристики науковця, дослідника, інженера, збереження його творчого внеску у загальну роботу (діяльність, проект), створення умов для можливості постійної творчої діяльності, постійне оновлення форм стимулювання, створення комфортного психофізіологічного, емоційного середовища для творчої діяльності, сприяння в організації творчого процесу та допомога у вирішенні технічних питань.

Про зміни структури суспільства в цілому стверджують професор Дзьобань О.П. та Жданенко С.Б. у статті "Від "інформаційного суспільства" до "інформаційної безпеки": до проблеми концептуалізації сутності поняття". Вони визначають, що "людський інтелект, його міць багаторазово збільшуються завдяки комп'ютерній революції, що розгортається. Соціальна структура суспільства виявляється під надмірним впливом технологічних нововведень. Суть трансформацій, що відбуваються, полягає в тому, що народжується новий цивілізаційний устрій, в якому сфера праці, наука та освіта, державне управління, культура будуть мати принципово інший характер. На відміну від індустріального суспільства, яке в основі має машинну технологію, специфіка постіндустріального суспільства криється у використанні інформаційно-інтелектуальної технології" [7, с. 60—73]. З одного боку, вчені роблять спробу представити новий цивілізаційний устрій, що потребує аналізу на макроекономічному рівні та рівні суспільних відносин. Такі вчені роблять наголос на формуванні нових класів, зміні відносин у середині суспільства, зміні основних факторів виробництва, творчому характері суспільної праці. Інші вчені акцентують увагу на людському інтелекті. Людський інтелект — на нашу думку, це визначення, що більше підходить для характеристики індивідуума, окремої особистості. Ця частина вчених трактує докорінні зміни в характері праці в постіндустріальному суспільстві як якісний стрибок індивідуальних можливостей людини-особистості та людини-працівника. Тому є доцільним створення єдиної концепції формування та розвитку постіндустріальної економіки, яка поєднує в собі врахування змін як у суспільстві загалом, так і професійних та людських якостях та можливостях окремого індивіда, працівника.

Продовжуючи попередню дискусію про фундаментальні основи становлення постіндустріальної економіки, слід визначити як актуальне питання, що підіймає в своїх працях професор Пиріг О.В. Зокрема, в статті "Економічний розвиток національних економік за різних типів суспільств", вона висловлює достатньо спірну думку, що "процес розвитку постіндустріального суспільства створив безліч можливостей та виявив нові шляхи для економічного розвитку національних господарств, але водночас істотно загострив старі суперечності світового господарства, що були характерні для індустріального суспільства [8, с. 6—11]. Необхідно зазначити, що на рівні національних економік, функціонування та розвитку держав він створив не тільки безліч можливостей та нових шляхів для економічного розвитку, але й нові загрози, посилив конкурентну боротьбу, призвів до процесів деіндустріалізації, поляризував країни за рівнем інформаційно-технологічного розвитку та створив країни інформаційної периферії, які практично не зможуть подолати в найбільшому історичному майбутньому цифровий розрив. На рівні світового господарства необхідно виокремити і позитивні сторони постіндустріального розвитку, наприклад такі як створення інфраструктури для розвитку бізнесу, активна робота міжнародних організацій та регіональних інтеграційних угруповань, випереджальний розвиток світового ринку інформаційних послуг з використанням аутсорсингу, стрімкий та масовий

Таблиця 1. Основні наукові підходи до визначення пріоритету суспільного характеру трансформації праці в постіндустріальному суспільстві

№	Науковці	Дефініції щодо визначення характеру праці
1	І.А. Максименко [1]	Прогрес суспільства, який вимірюється зростаючою часткою ВВП і зростаючою частиною зайнятої робочої сили, все більше однозначно визначається успіхами у сфері знання
2	Л.І. Лебедева [2]	Усі зміни в новому суспільстві можна розподілити на три підгрупи: культурна, економічна та соціально-політична. Завдяки змінам трансформується структура суспільства
3	Ю.А. Пукіш [3]	Поділ населення за родом занять: перевага професійно-технічного класу
4	К.М. Кириленко [4]	Нові виробничі професії, що засновані на використанні надсучасних технологій та нових наукових доробок, яке продукує розвиток нових перехресних галузей наукового знання
5	Б.С. Стеценко [5]	Стали об'єктивним наслідком «постіндустріалізації» світу, закономірним результатом трансформації у системі факторів виробництва, відносинах власності
6	А.Б. Добровольська [6]	Форма суспільного устрою, яка базується на інформації та знаннях у якості основних джерел економічного прогресу, передбачає становлення класу інтелектуалів як нової еліти, творчу мотивацію виробничої діяльності та формування системи постматеріальних цінностей
7	О.П. Дзьобань, С.Б. Жданенко [7]	Соціальна структура суспільства виявляється під надмірним впливом технологічних нововведень. Суть трансформацій, що відбуваються, полягає в тому, що народжується новий цивілізаційний устрій, в якому сфера праці, наука та освіта, державне управління, культура будуть мати принципово інший характер
8	О.В. Пиріг [8]	Процес розвитку постіндустріального суспільства створив безліч можливостей та виявив нові шляхи для економічного розвитку національних господарств
9	Г. Крушніцька [9]	Для такого переходу потрібні великі нагромадження капіталу, підвищена мобільність всіх ресурсів, перетворення всього організаційного, культурного і світоглядного контексту розвитку

розвиток туристичної сфери по всьому світу, що неможливо уявити без високого рівня інформаційно-комунікаційних технологій.

Основні соціально-економічні ознаки перетворення індустріального суспільства в постіндустріальне визначає Крушніцька Г.Б. У статті "Генеza концепції людського капіталу в постіндустріальному суспільстві" автор визначає, що "перехід країн до постіндустріального суспільства означає, що в цих країнах відбувається глибоке перетворення виробничо-технічних й організаційно-управлінських структур, змінюється характер і функціонування господарського механізму, змінюється весь господарський механізм, виробнича сфера, енергетична, транспортна, комунікаційна, соціальна інфраструктура, організаційно-управлінські методи і структури, механізми господарського регулювання. Для такого переходу потрібні великі нагромадження капіталу, підвищена мобільність всіх ресурсів, перетворення всього організаційного, культурного і світоглядного контексту розвитку" [9, с. 25—30].

Значною мірою науково-теоретичні концепції формування та розвитку постіндустріальної економіки в їх імплементації до реалій розвитку України визначено в працях Сазонця І.Л. У них автором досліджено детермінанти високотехнологічного підприємництва в умовах постіндустріального переходу, проаналізовано вплив

високотехнологічного розвитку України на національну, безпеку і конкурентоспроможність, визначено напрями та методи стимулювання інноваційно-інвестиційної активності великих підприємств та корпорацій України [10, с. 184].

На основі проведеного в цій роботі дослідження, необхідно визначити окремі теоретичні положення, які мають певну наукову новизну та можуть бути корисними для науковців, що досліджують процеси трансформації економіки та суспільного устрою в Україні на постіндустріальних засадах з точки зору трансформації характеру праці як складовою більш широкої соціально-економічної трансформації (таблиця 1).

ВИСНОВКИ

Існує два методичних підходи до визначення характеру праці в умовах постіндустріального суспільства. Науковці, що додержуються першого підходу визначають зміни в характері праці як процеси, що впливають на зміну соціальної структури шляхом формування нового класу — класу "когнітарів". Інша група науковців більшою мірою концентрує увагу у дослідженнях на вдосконаленні та трансформації професійних якостей окремих працівників, підвищення їх кваліфікації, інтелектуальних здібностей, компетенцій і креативності. Ці підходи є взаємопов'язаними.

Особливістю сучасної епохи, що об'єднує ці два підходи є високі вимоги до рівня освіти, системи підготовки фахівців для сфери високотехнологічного розвитку та інформаційних технологій. Є доцільним створення єдиної концепції формування та розвитку постіндустріальної економіки, яка поєднує в собі врахування змін як у суспільстві загалом, так і професійних та людських якостях та можливостях окремого індивіда, працівника.

Література:

1. Економічні теорії в системі наукових економічних знань [Текст]: 2-ге вид. перероб. та доп. Навчальний посібник / Н.П. Мацелюх, І.А. Максименко, П.В. Круш, В.В. Мартиненко, М.М. Теліщук та ін. — К.: Видництво "Центр учбової літератури", 2016. — 226 с.
2. Лебедева Л.І. Еволюція теорій постіндустріального суспільства. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2016. № 2. С. 13—17.
3. Пукіш Ю.А. "Порівняльний аналіз концепцій постіндустріального та інформаційного суспільств (Деніел Белл, Валерій Хмелько). Наукові записки. Соціологічні науки. Том 21. С. 36—40.
4. Кириленко К.М. "Інноваційна культура в контексті теорії постіндустріального суспільства". Вісник Маріупольського державного університету серія: філософія, культурологія, соціологія. 2015 р. № 10. С. 45—51.
5. Стеценко Б.С. Фундаментальні основи становлення постіндустріальної економіки: теоретичні засади. Причорноморські економічні студії. 2017. № 16. С. 151—154.
6. Добровольська А.Б. Постіндустріальні тенденції світового розвитку та їх вплив на політико-трансформаційні процеси транзитивних країн. Зовнішня політика і дипломатія: традиції, тренди, досвід. 2015. № 22 (2). С. 61—72.
7. Дзьобань О.П., Жданенко С.Б. Від "інформаційного суспільства" до "інформаційної безпеки": до проблеми концептуалізації сутності понять. Інформація і право. 2019. № 2 (29). С. 60—73.
8. Пиріг О.В. Економічний розвиток національних економік за різних типів суспільств. Інвестиції: практика та досвід. 2014. № 16. С. 6—11.
9. Крушніцька Г.Б. Генеза концепції людського капіталу в постіндустріальному суспільстві. Бізнес Інформ. 2014. № 5. С. 25—30.
10. Сазонець І.Л., Саленко А.С. Детермінанти лібералізації високотехнологічного підприємництва в умовах постіндустріального переходу: монографія. Рівне: Волинські обереги, 2019. 184 с.

References:

1. Matseliukh, N.P. Maksymenko, I.A. Krush, P.V. Martynenko, V.V. and Telischuk, M.M. (2016), Ekonomichni teorii v systemi naukovykh ekonomichnykh znan' [Economic theories in the system of scientific economic knowledge], 2-d ed., Vydanytstvo "Tsentr uchbovoi literatury", Kyiv, Ukraine.
2. Lebedieva, L.I. (2016), "The evolution of theories of post-industrial society", Ekonomichnyj chasopys Skhidnoevropejs'koho natsional'noho universytetu imeni Lesi Ukrainky, vol. 2, pp. 13—17.

3. Pukish, Yu.A. (2003), "Comparative analysis of the concepts of post-industrial and information societies (Daniel Bell, Valery Khmelko)", Naukovi zapysky. Sotsiologichni nauky, vol. 21, pp. 36—40.

4. Kyrylenko, K.M. (2015), "Innovative culture in the context of the theory of post-industrial society", Visnyk Mariupol's'koho derzhavnoho universytetu serii: filosofii, kul'turolohiia, sotsiologhiia, vol. 10, pp. 45—51.

5. Stetsenko, B.S. (2017), "Fundamentals of the post-industrial economy: theoretical foundations", Prychornomors'ki ekonomichni studii, vol. 16, pp. 151—154.

6. Dobovol's'ka, A.B. (2015), "Post-industrial trends in world development and their impact on the political and transformational processes of transition countries", Zovnishnia polityka i dyplomatiia: tradytsii, trendy, dosvid, vol. 22 (2), pp. 61—72.

7. Dz'oban' O.P. (2019), "From "information society" to "information security": to the problem of conceptualizing the essence of concepts", Informatsiia i pravo, vol. 2 (29), pp. 60—73.

8. Pyrog, O. (2014), "Economic development of the national economies in different types of societies", Investytsiyi: praktyka ta dosvid, vol. 16, pp. 6—11.

9. Krushnits'ka, H.B. (2014), "The genesis of the concept of human capital in post-industrial society", Biznes-inform, vol. 5, pp. 25—30.

10. Sazonets', I.L. and Salenko, A.S. (2019), Determinanty liberalizatsii vysokotekhnologichnoho pidpryemnytstva v umovakh postindustrial'noho perekhodu [Determinants of liberalization of high-tech entrepreneurship in the post-industrial transition], Volyns'ki oberehy, Rivne, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 16.05.2021 р.

www.economy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

**Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)
Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292**

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73